

ΚΑΤΙΝΑ ΜΠΕΛΟ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

Ιδρυτής σειράς
Άρης Μαραγκόπουλος

Επιμέλεια σειράς: Άρτεμις Λόν
Επιμέλεια - Διόρθωση: Μαριάννα Τζιαντζή
Σελιδοποίηση: Μαρίνα Μπίτσικα
Σχεδιασμός εξωφύλλου: Κώστας Χουκούλης

© Copyright 2021 εκδόσεις Τόπος & Θανάσης Σκρουμπέλος
για την ελληνική γλώσσα σε όλο τον κόσμο

ISBN 978-960-499-383-3

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Κατά τον Ν. 2387/20 (όπως έχει τροποποιηθεί με τον Ν. 2121/93 και ισχύει σήμερα) και κατά τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975), απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αποθήκευση σε κάποιο σύστημα διάσωσης και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου με οποιονδήποτε τρόπο ή μορφή, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς την γραπτή άδεια του εκδότη.

Εκδόσεις Τόπος
Πλαπούτα 2 και Καλλιδρομίου
11473, Αθήνα
Τηλ.: 210 8222835-856
Fax: 210 8222684

Κεντρική διάθεση
Τηλ.: 210 3221580

www.toposbooks.gr

ΘΑΝΑΣΗΣ ΣΚΡΟΥΜΠΕΛΟΣ

Κατίνα Μπέλο

μυθιστόρημα

Στη Σάρα (μου)

Το βρωμερό ψεύδος έχει πάρει την εξουσία σ' αυτή τη χώρα. Βρυχιέται μέσα στις αίθουσες, μέσα από μεγάφωνα, μέσα από τις στήλες των εφημερίδων, μέσα από τις οθόνες των κινηματογράφων. Ανοίγει το φρικτό του στόμα, και από μέσα ξεχύνεται η μπόχα της μόλυνσης και της σήψης, μια μπόχα που διώχνει τόσους και τόσους από τη χώρα, ενώ για κείνους που είναι αναγκασμένοι να μείνουν, η χώρα γίνεται φυλακή – ένα φοβερό μπουντρούμι. Αλίμονο, οι ιππότες της Αποκαλύψεως είναι ήδη εδώ.

Κλάους Μαν, *Μεφίστο*

Ο αφανισμός μας, έξι εκατομμύρια Εβραίοι, ήταν μια ψυχρά σχεδιασμένη ληστεία μετά φόνου και κτηνωδώς εκτελεσμένη. Όλα τα άλλα ήταν η μαύρη σάλτσα πάνω στο κυρίως πιάτο της αρπαγής, μέχρι και τα σώματα των νεκρών μας εμπορεύτηκαν και το δικό μου σώμα που είμαι ακόμη ζωντανός.

Ας μην επαναπαυόμαστε. Τα κτήνη λουφάζουν τώρα, φορούν γραβάτα κι έχουν αφήσει νύχια και δόντια στο σπίτι. Θα ξαναβγούν στη γύρα όταν χωνέψουν, με πιο μεγάλο στομάχι και πιο κοφτερά δόντια.

Ντίνο Κ.

(Στο Άουσβιτς II-Μπιρκενάου, εξοντώθηκε όλη του η οικογένεια, ο Ντίνο σώθηκε επειδή ήταν νάνος, τον κάναν πειραματόζωο.

Μετά την ήττα του ναζισμού, εκλέχτηκε βουλευτής, μα ακόμη κοιμάται με το ένα μάτι ανοιχτό.)

Τι είναι ο πίθηκος για τον άνθρωπο; Περίγελος, θλιβερή ντροπή. Ίδιος κι ο άνθρωπος για τον Υπεράνθρωπο: περίγελος, θλιβερή ντροπή.

Φρίντριχ Νίτσε, *Τάδε έφη Ζαρατούστρας*

Αποχωρούντες οι Γερμανοί επιδρομείς από την Θεσσαλονίκη, εγκατέλειπον σκοπίμως εις τας οδούς της πόλεως παιχνίδια τα οποία εκρήγνυτο στα χέρια των παιδιών.

Από την έκθεση του ιατροδικαστή Βασίλειου Καρδόπουλου,
πάνω από το νεκρό σώμα ενός τετράχρονου κοριτσιού.

Θεσσαλονίκη, Νοέμβριος 1944

Στα Λάγκερ οι λέξεις Συμπόνια, Αλληλεγγύη, Έλεος, Θεός, Άνθρωπος, Αξιοπρέπεια γίναν ήχοι χωρίς νόημα. Εκμηδενίστηκα. Το Εγώ δεν το 'χω ανακτήσει ακόμη κι ούτε το νόημα των λέξεων Ονειρεύομαι Άνθρωπος, Θεός, Έλεος.

Κατίνα Μπέλο, «Το κομμένο αυτί»

Από τα κρεβάτια ακούγονταν οι κραυγές των μελλοθανάτων. Άλλες ζητούσαν επειγόντως το ουροδοχείο, άλλες κάτι να πουν. Μια συναυλία από βογκητά σε όλες τις γλώσσες. Γυναίκες διαλυμένες από τον πυρετό, με πυώδεις πληγές, με σώματα γεμάτα ψώρα, γυμνές, φαλακρές, τρομακικά αδύνατες, έχοντας μέχρι τέλος μια έκφραση ανείπωτης απελπισίας, με πρόσωπο σφιγμένο από τον πόνο, με φριχτούς μορφασμούς, μάτια ορθάνοιχτα κι εφιαλτική όψη. Όσες αντίκρισαν αυτά δεν πρέπει να ξεχάσουν. Πρέπει να θυμόμαστε. Πρέπει να διηγούμαστε.

Λίζα Πίνχας, «Το αναρρωτήριο – Αντιμέτωπη με το Άουσβιτς»

Συνέβη, επομένως μπορεί να ξανασυμβεί: αυτή είναι η ουσία των όσων έχουμε να πούμε.

Πρίμο Λέβι, *Αυτοί που βούλιαξαν
και αυτοί που σώθηκαν*, 1986

Καλή αντάμωση, φιλιά εις τα παιδιά.

Μάριος Σούσης

ΚΟΛΩΝΟΣ 1957

Η ΜΑΝΑ ΕΡΑΒΕ ΓΙΑ ΝΑ ΤΑ ΦΕΡΝΟΥΜΕ ΒΟΛΤΑ. Ο πατέρας άφαντος, ούτε ένα γράμμα. Δεν ξέραμε πού ήταν. Εγώ γεννήθηκα Οκτώβρη του 1945, Σεπτέμβρη του 1946 χάθηκε ο πατέρας. Από τότε δεν είχαμε νέα του. Ίσως η μάνα να ήξερε, δεν έλεγε. Η αδελφή της έψαχνε για τον δικό της άντρα στους καταλόγους του Ερυθρού Σταυρού κι άκουγε και τις αναζητήσεις στο ράδιο. Η μάνα τη ρωτούσα, απόφευγε, «τα καταφέρνουμε, τι σου λείπει;» μου 'λεγε. Δεν συνέχιζα την κουβέντα, δεν μ' αφήναν τα μάτια της, κάτι βαθύ που κρύβαν. Εγώ πήγαινα σχολείο. Τελευταία τάξη του δημοτικού. Μας μοιράζαν γάλα σκόνη και κίτρινο τυρί από την αμερικάνικη βοήθεια. Δευτέρα ερχόταν ένας μαύρος λοχίας από το στρατόπεδο της Αμερικανικής Αποστολής με μια κινηματογραφική μηχανή και μας πρόβαλλε επίκαιρα και μας μιλούσε για το μπάσκετ. Μας έδειχνε παιχνίδια με τους απίθανους Χάρλεμ Γκλομππρότερς. Θέλαν να διαδώσουν το μπάσκετ. Κάθε σχολική αυλή και μπασκέτα. Χάζευα τα τρικ που κολλούσε η μπάλα στην παλάμη τους, τα ουράνια σάλτα τους, τα ρολαρίσματά τους, μα δεν με μαγεύαν. Εγώ έπαιζα ποδόσφαιρο. Είχαμε ομάδα με σήμα και φανέλα κι ήμουν αρχηγός. Μια μέρα μάς φέραν κι έναν υπνωτιστή. Μας μάζεψε γύρω του στο προαύλιο και μας είπε να πλέ-

ξουμε μεταξύ τους τα δάχτυλά μας και να μετρήσουμε μέχρι το δέκα και μετά μας έδωσε εντολή και δεν μπορούσαμε να τα ανοίξουμε. Το θεώρησα γελοίο, ξέμπλεξα εύκολα τα δάχτυλα. Εύκολα τα ξέμπλεξε κι η Σάρα και βάλουμε τα γέλια. Μετά ο υπνωτιστής διέταξε τον Τάκη, φίλο μου και συμπαίκτη, τον προστάτευα, ήμουν ο αρχηγός του, ήταν κουτσοπόδης, το ένα πόδι πιο κοντό από το άλλο, να καβαλήσει την καρέκλα, να κλείσει τα μάτια και να κάνει τον αναβάτη πως τάχα μου ήππευε σε κούρσα στον ιππόδρομο. Κι ο Τάκης έκλεισε τα μάτια κι άρχισε να καλπάζει πάνω στην καρέκλα. Όλοι μας κοιτούσαμε και δεν βγάζαμε μιλιά. Μετά ο υπνωτιστής χτύπησε παλαμάκια κι επανάφερε τον Τάκη στα συγκαλά του. Έσταζε ιδρώτα από τον καλπασμό. Πήγα κοντά του, ήρθε κι η Σάρα, του 'δωσε το μαντίλι της να σκουπιστεί. Εγώ αγριοκοίταξα τον υπνωτιστή κι αυτός με ρώτησε το όνομά μου, δεν λιποψύχησα από το βαθύ σκοτεινό βλέμμα του, του είπα πώς με λένε, το φώναξα μάλλον γιατί η Σάρα ξαφνιάστηκε, «τι έπαθες;» με ρώτησε.

Ο υπνωτιστής γέλασε. «Ο πατέρας σου λείπει, ε; Θα 'ρθει, μην απελπίζεσαι», μου είπε και μάζεψε τα συμπράγκαλά του, εκκρεμές και κύκλο χάρτινο με ρίγες που γύριζε κι έμοιαζε κοχλίας και σε ζάλιζε, τα 'χωσε στην τσάντα, την έκλεισε. Ο δάσκαλος τον πλήρωσε για την παράσταση κι αυτός έφυγε. Έκλεισε η πόρτα πίσω του κι ήθελα να τρέξω να τον προφτάσω, να τον ρωτήσω, μα κρατήθηκα. Κι αν ήταν σμπίρος, που μου 'λεγε η μάνα μου, κι έριχνε άδεια για να πιήσει γεμάτα; Στο σχόλασμα με κράτησε για λίγο ο δάσκαλος.

«Τι σου είπε;» με ρώτησε για τον υπνωτιστή.

«Τίποτα. Του 'κανε εντύπωση που δεν μπόρεσε να με υπνωτίσει», είπα του δάσκαλου. «Μπορώ να φύγω;»

Έφυγα τρέχοντας να προλάβω τη Σάρα και τον Τάκν. Με περίμεναν στην έξοδο. Η Σάρα κατέβηκε μαζί μας απ' το νταμαράκι του Λόφου. Την βοήθησα με το ποδήλατο. Μετά, στην άσφαλτο, ανέβηκε στη σέλα και με ορθοπεταλιές, για να μας κάνει εντύπωση, έφυγε γρήγορα προς τα περιβόλια όπου ήταν το σπίτι τους μέσα σ' ένα μεγάλο κτήμα. Το δούλευε ο κυρ-Μαρτίνος. Μισό μισό η σοδειά, ραπανάκια, κολοκύθια, ντομάτες, ζαρζαβατικά εποχής κι είχαν κι ένα μικρό βουστάσιο από όπου παίρναμε γάλα όλη η γειτονιά. Το σπίτι ήταν το πιο επιβλητικό απ' όλα τα περιβολάρικα αρχοντικά. Είχε ηλεκτροκίνητο μαγγάνι να ανεβάζει το νερό για τα ποτίσματα και μια μεγάλη στέρνα με χρυσόψαρα. Δεματιάζαν τα ραδίκια και τα ρίχναν στο νερό να κρατιούνται φρέσκα για την αγορά. Βοηθούσα στο δεμάτιασμα και μας δίναν αυγά και γάλα. Δεν μπορώ να πω με σιγουριά αν ήμουν ερωτευμένος με τη Σάρα, μα ένιωθα καλά όταν στεκόταν δίπλα μου κι αποζητούσα την παρέα της. Τα καλοκαίρια μάς καλούσε με τον Τάκν να κολυμπήσουμε στη στέρνα κι η γιαγιά της μετά μας έστελνε με τη «μότσα» της (έτσι έλεγε το κορίτσι που τη βοηθούσε στις δουλειές) τηγανίτες με μέλι. Τρώγαμε κάτω απ' την ελιά και τα λέγαμε. Κι ήμουν ευτυχισμένος με την παρέα. Κι η Σάρα το ίδιο κι ο Τάκνς το ίδιο. Γελούσαμε με το τίποτα ακόμη και με το πέταγμα μιας πεταλούδας. Η ελιά είχε μια κουφάλα όπου φώλιαζαν φίδια μα ο κυρ-Μαρτίνος κάθε άνοιξη την καθάριζε με καπνιά και θειάφι. Πριν έπιανε τα φίδια και τα 'βαζε σε μπουκάλια και τα αμολούσε στις αποθήκες στις τρύπες των ποντικών, «τους άτιμους, μου τρώνε το τυρί και μου ροκανίζουν τα βαρέλια», δικαιολογιόταν. Δυο φορές τον είχαν δαγκώσει οι οχιές μα την είχε γλιτώσει, αγουροξυπνημένες από τη χειμέρια νάρκη δεν

ήταν τόσο δυνατό το φαρμάκι τους για να τον σκοτώσει. Η γιαγιά της Σάρας τον έλεγε «φιδολόγο» και το όνειρό του ήταν, όταν θα παρατούσε τα χωράφια, να φιάξει ένα μεγάλο σερπεντάριουμ, να το φορτώνει στο φορτηγό και να το γυρίζει σε όλη την Ελλάδα. Μάζευε τα φιδοπουκάμισα, τα περνούσε με ρετινί να κοκαλώσουν και τα ταξινομούσε κατά είδος και μέγεθος. Όμως επειδή είναι γρουσουζιά να μαζεύεις φιδοπουκάμισα, έφερνε έναν γέρο κάθε χρόνο, αρχές Μάρτη, και τα διάβαζε.

Η μάνα μου 'λεγε «να 'σαι κουμπωμένος. Δεν θα μιλάς για μας, δεν θα ρωτάς για τους άλλους. Αν ρωτάς, ανοίγεις την όρεξη να σε ρωτήσουν». Είχαν ένα χρόνο να στηθούν έξω από το σπίτι μας οι μυστικοί. Πρωί βράδυ καρασούλι. Η μάνα ετοιμάζε καφέ και γι' αυτούς που ξεροσταλιάζαν στο κρύο μέσα σε ένα μαύρο αυτοκίνητο. Και μες στο αυτοκίνητο φορούσαν τα ρεπούμπλικά τους. Τα τσιμπούσαν από την αμερικάνικη βοήθεια. Έβαζε η μάνα σε μικρό δίσκο τους καφέδες και τα παξιμάδια και τους τα πήγαινα. Δεν τα δέχονταν μια, δεν τα δέχονταν δυο, τελικά έγινε το πρωινό τους. Ο ένας τους, ήταν και πόρτα στο γήπεδο, δίπλα στον εφοριακό, και με έβαζε μέσα χωρίς εισιτήριο. Ο Τάκης δεν χρειάζοταν, είχε τον αδελφό του στην Ασφάλεια κι όλο προσκλήσεις έβρισκε. Στα κιτάπια τους είχαν τη μάνα. *«Κατά μαρτυρία του Ν., πρώην κόκκινη, τώρα αδρανής, αγνοούμενος σύζυγος στέλεχος της Στενής Αυτοάμυνας των συμμοριτών. Ένα τέκνο, άρρεν, δεν είναι χρωματισμένος. Παίζει ποδόσφαιρο. Όλες οι πληροφορίες μας συνηγορούν εις τα ανωτέρω»*. Μου τα 'λεγε ο Τάκης. Του τα 'χε δείξει κάποτε ο αδελφός του. *«Ένα φάκελο να! Πω πω, τι ήτα-*

νε ο πατέρας σου, ρε φίλε, Ντίλιγκερ; Για τη μάνα σου όμως δεν ξέρουμε τίποτα, μόνο μαντιψιές, σα να 'πесе από τον ουρανό», μου είχε πει σκασμένος στα γέλια. «Ο αδελφός μου δεν θέλει που κάνουμε παρέα, όχι ότι δεν σε γουστάρει, μα για να μη χαρακτηριστώ εγώ. Του 'βαλε χέρι όμως ο πατέρας Βιντσέντσε. Εγγυήθηκε και για σένα και για τη κυρα-Κατίνα τη μάνα σου ότι σας προσέχει». Ο Τάκης ήταν κι αυτός από οικογένεια περιβολάρηδων. Οι περισσότεροι που δούλευαν στα κτήματα ήταν Τηνιακοί και Συριανοί κι ανήκαν όλοι στην ενορία της Ντελαγκράτσια όπου εφημέρευε ο πατέρας Βιντσέντσε. Εγώ και η μάνα δεν ανήκαμε ούτε στην ενορία της Παναγίτσας ούτε στην Ντελαγκράτσια. Κι ας μη μου 'χε μιλήσει η μάνα, καταλάβαινα που τις Κυριακές, αντί να πάμε στην εκκλησία, με έπαιρνε και πηγαίναμε να παραδώσουμε ρούχα στις πελάτισσές της κι ήταν η μόνιμη δικαιολογία μας για την αποχή της. Μόνο την Ανάσταση πηγαίναμε στον Εσταυρωμένο, με τη λαμπάδα που μου αγόραζε, και μετά σπίτι να γιορτάσουμε με τα κόκκινα αυγά. Τσουγκρίζαμε, γελούσε. Τη νικούσα. Με άφηνε, γύριζε το αυγό της λίγο πλάγια για να σπάει εύκολα στο χτύπημα. Μέχρι που το κατάλαβα κι έκανα κι εγώ το ίδιο. Μαγειρίτσα δεν τρώγαμε. «Βράδυ δεν τρώμε ποτέ», το δόγμα της. Πάντα τρώγαμε απόγευμα. Ζήλευα που δεν κρατούσε τις συνήθειες που κρατούσαν οι άλλες μάνες. Το νόμιζα πως ήταν που 'λειπε ο πατέρας κι έπρεπε να προσέχουμε. Όλοι της λέγαν, ακόμη και η αδελφή της η Αλίντα –η μόνη συγγενής που είχαμε– «μην περιμένεις, εγώ δεν περιμένω, το πήρα απόφαση, θα κοιτάξω τη ζωή μου». Τσακώνονταν οι δυο αδελφές. Η Αλίντα ήταν έξω καρδιά, έγραφε στίχους για τα ημερολόγια κι έπαιζε πιάνο τζαζ κάθε Παρασκευή για το ραδιόφωνο στη «Φωνή της

Αμερικής». Η μάνα κουμπωμένη. Όπως μ' ήθελε κι εμένα κουμπωμένο. Δεν μιλούσε ποτέ για τους δικούς της και για τα πριν τη γέννησή μου. Πότε παντρεύτηκαν με τον πατέρα, πού γνωριστήκαν, ποιος ήταν ο κουμπάρος, ποιοι τα πεθερικά, οι συνυφάδες, οι μπατζανάκηδες, που άκουγα πως είχαν οι άλλοι. Εμείς ήμασταν σαν φρούτο που δεν ξέρεις από ποιο δέντρο κόπηκε. Κι η Αλίντα δεν μιλούσε για τα παλιά, όταν τη ρωτούσαν τους κορόιδευε. «Τι ρωτάτε για κάτι που φεύγει πίσω από την πλάτη μας; Είναι φύλλα που τα πήρε ο άνεμος. Κοιτάτε μπροστά το δέντρο, πόσα καινούργια φύλλα βγάζει». Ούτε καν για τις σπουδές τους δεν λέγαν. Η μάνα ήξερε να γράφει όμορφα με τάξη, με μάθαινε αριθμητική και με βοηθούσε να ξεκλειδώνω τους τύπους και τα σύμβολα στη χημεία. Μια φορά που τη ρώτησα πώς τα 'ξερε, κουμπώθηκε και δεν την ξαναρώτησα. Με αγαπούσε, το 'νιωθα, το 'ξερα, το 'βλεπα, μα που κρατιόταν κουμπωμένη, άγνωστος για μένα ο κόσμος της, με τρόμαζε. Το καταλάβαινε, αλλά ο τοίχος μέσα της θεμελιωμένος γερά για να τον γκρεμίσει. Τρόμαζε και την ίδια. Έκανε όνειρα, λογαριασμούς για μένα, τελευταία τάξη του δημοτικού που ήμουν, κανόνιζε να με στείλει στην Κοργιαλένιο στις Σπέτσες, και μετά το γυμνάσιο στη Ναυτική Ακαδημία. Με το κουμπάσο των φόβων της σχεδίαζε και τη δική μου ζωή. «Να φύγεις μακριά από δω, να ταξιδέψεις τον κόσμο, να με πάρεις και μένα». Θα 'ρχόταν μαζί μου στις Σπέτσες. Είχε κλείσει δουλειά να ράβει εκεί. Αν και είχαμε χρήματα.

Ήταν συνετή η μητέρα μου κι όταν της δόθηκε η ευκαιρία, τα χρήματα που έβγαλε, έστω με παγαποντιά της Αλίντας, δεν τα σκόρπισε όπως η αδελφή της. «Δεν ήταν έντιμος ο τρόπος που τα κερδίσαμε», μου έλεγε, «μα τα κρατώ, τα 'χουμε

ανάγκη, φοβάμαι όμως. Το κακό δεν χαρίζει, δανείζει και θα 'ρθει απρόσκλητο να σου χτυπήσει την πόρτα να τα πάρει πίσω και με τόκο».

Φοβόταν δεν ξέρω τι, είχε το φόβο ριζωμένο μέσα της. Όμως δυο μέρες μετά που ήρθε ένας άντρας σπίτι μας –η μάνα τον είπε Γιάννη– της χάρισε ένα βιβλίο του με ποιήματα, μόλις το είχε εκδώσει, πρόλαβα και διάβασα τον τίτλο, «Αποχαιρετισμός» έγραφε κι η μάνα δέχτηκε που της ζήτησε να βοηθήσει στα τοπικά γραφεία της ΕΔΑ. Πριν δυο νύχτες άγνωστοι είχαν σπάσει τα τζάμια των γραφείων κι είχαν πετάξει μέσα χειροβομβίδα. Δεν είχε εκραγεί. Είχαν φοβηθεί όμως όλοι στη γειτονιά, πληγές που είχαν κλείσει μην ξαναοίξουν.

Πριν τρία χρόνια, Απρίλης του '54 ήταν, Μεγάλη Εβδομάδα, είχε έρθει σπίτι η Αλίντα με τον Αμερικάνο της. Ζήτησε να μείνουν μόνες με τη μάνα να τα πουν. Ο Αμερικάνος γύρισε, δεν πέρασε το κατώφλι, δεν τον άφησε η μάνα, μπήκε στην κούρσα του, περίμενε. Εγώ κλείστηκα στο δωμάτιό μου. Τις άκουγα που φωνάζαν. «Τρομαγμένο ζώο –κατσάδιαζε η Αλίντα τη μάνα μου– κλεισμένη στο κελί σου ακόμη κι έχεις και το παιδί κλεισμένο. Μην διπλοαμπαρώσεις και την ψυχή του, ό,τι έχεις και δεν έχεις θα μου τα δώσεις τώρα», η μάνα αντιστεκόταν, την έβριζε, «τυχοδιώκτρια, που κοιμάσαι με όποιον σου γυαλίζει. Εγώ ναι, φοβάμαι το αύριο γιατί υπολογίζω τ' άσκημα που μπορεί να 'ρθουν πάλι και κρύβω λεφτά κι αισθήματα, εσύ ζεις μόνο το τώρα κι εύκολα ξεχνάς και μου λες πως σου είπε ο Γερμανός σου, έπρεπε να ντρέπεται, θάνατος ακόμη και το φιλή τους. Φύγε από δω». Πιαστήκαν στα χέρια. «Δεν είναι Γερμανός,

μαλακισμένη, Αμερικάνος είναι, αλλιώς ποιος θα μου 'βρισκε δουλειά στο ραδιόφωνο», βγήκα να τις χωρίσω. Σταμάτησαν μόλις με είδαν. Μετά η μάνα έκανε ό,τι της ζήτησε η Αλίνα. Μέσα στο στρώμα ό,τι λεφτά έκρυβε της τα 'δωσε, ακόμη και αυτά που κρατούσε στο συρτάρι του μπουφέ, τυλιγμένα με τις πετσέτες του φαγητού. Η Αλίνα μπήκε στην κούρσα, φύγαν με τον Αμερικάνο, η μάνα έκλαιγε. Πρώτη φορά την είδα να κλαίει. Με αγκάλιασε, μ' έσφιξε μέσα της και μείναμε κι οι δύο μας κορμί ένα. Το ρόδο και τ' αγκάθια του η αγάπη της.

Τα μέτρα που εξήγγειλε την νύκτα της παρελθούσης Πέμπτης με την άσεμνον φωνή του ο τοξικομανής της δυνάμεως υπουργός του Συντονισμού αποτελούν θανάσιμον πλήγμα κατά του Ελληνικού λαού και παραδίδουν εν ονόματι του έθνους τους αδυνάμους εις την ολιγαρχίαν: Η δραχμή υπετιμήθη κατά 50% από της χθες. Το δολάριον από 15000 ανέρχεται εις 30000 δραχμάς, η χαρτίνη λίρα Αγγλίας από 42000 εις 84000 και γενικώς υψώνονται κατά 100% η τιμή όλων των συναλλαγμάτων.

Εφημερίδα *Ελευθερία*, 11 Απριλίου 1953

Μεσα σε μια νύχτα «πληροφορημένοι», παγαπόντηδες, ρουφιάνοι και χρηματιστές διπλασίασαν τα χρήματά τους.

«Το κράτος των ολίγων», *Λαϊκή Φωνή*, 1965

Απρίλιος του 1957. Η μάνα σε πυρετό αλληλογραφίας με τη διεύθυνση της σχολής στις Σπέτσες. Το 'χε σίγουρο πως θα μ' έπαιρναν, κι εγώ τι να της πω; Δεν μ' είχε καν ρωτήσει αν ήθελα. Βαριά η σκιά της πάνω μου. Βαριά γητειά η αγάπη της. Κι η απουσία του πατέρα, αλυσίδα μέσα μου και μέσα της,

μας κρατούσε δεμένους στο ίδιο κελί. Με πήρε ο πρόεδρος της ομάδας και με πήγε στη Λεωφόρο. Με δοκίμασαν, τους άρεσα. Μα για να μου βγάλουν δελτίο θα 'πρεπε να μείνω εδώ, να ξεχάσω τις Σπέτσες και θα φρόντιζαν να πάω σε καλό ιδιωτικό γυμνάσιο. Γύρισα γεμάτος περηφάνια και προσδοκίες σπίτι, να το πω στη μάνα. Είχα και το προσύμφωνο διπλωμένο στην τσέπη να υπογράψει που ήμουν ανήλικος. Άνοιξα την πόρτα, μπήκα, την είδα. Έραβε καθισμένη στο μισόφωτο κοντά στο παράθυρο, σκυμμένη πάνω από ένα νυφικό. Σφιγμένα τα μικρά πικρά της χείλη, χαμένο το βλέμμα σε εφιάλτες που ποτέ δεν μιλούσε γι' αυτούς. Τους κεντούσε βελονιά βελονιά στο ξένο πέπλο. Φορούσε δακτυλήθρα, μα κάποιο απ' τα δάχτυλα το 'χε ματώσει

Δεν τόλμψα να της πω για το προσύμφωνο. Έπιασα να στρώσω τραπέζι να φάμε.

Παράτησε το ράψιμο, φόρεσε το μισοτελειωμένο νυφικό στην κούκλα που πάνω της το δοκίμαζε κι έφερε το φαΐ απ' την κουζίνα. Φάγαμε, με ρώτησε πώς ήταν η μέρα μου. Της είπα καλά, της έκρυσπα για το προσύμφωνο. Μετά σκώθηκε, έβαλε το ράδιο και πήρε την εφημερίδα να διαβάσει. Πάντα κάθε απόγευμα μετά το φαΐ διάβαζε την εφημερίδα της κι εγώ στρωνόμουν με τα βιβλία και τα τετράδια να κάνω τα μαθήματα του σχολείου. Αν είχα γυρίσει από προπόνηση, με έβαζε στη σκάφη και με μπανιάριζε πριν το φαΐ. Άκουγε μουσική κι όταν σκόνταφτα σε κάποιο πρόβλημα, τη ρωτούσα, έκλεινε το ράδιο, άφηνε την εφημερίδα κι ερχόταν δίπλα μου. Δεν έλυνε το πρόβλημα, μου 'δινε το κλειδί, το συλλογισμό, για να το λύσω εγώ. Με μάθαινε να σκέφτομαι.

Οι μόνες στιγμές που 'βγαινε απ' το κελί της θλίψης ήταν αυτές όταν με δίδασκε. Καμιά φορά προφασιζόμουν ότι δεν μπορούσα να λύσω ένα πρόβλημα μόνο και μόνο